Numer 10 Lwów dnia 5. kwietnia 1904. Rok III.

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—

Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA:
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K. 1/4 str. 35 K. 1/8 str. 20 K. 1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmanna; we Wiedniu: Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfisch. gasse 10. — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A Adolf Chulawski VI. Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“ i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25. każdego miesiąca.

Gdzie najwięcej oszczędzają?

Wyczerpująca odpowiedź na pytanie to, nie jest możliwą, gdyż nie dadzą się zbadać wszelkie sposobności danych narodów do oszczędzania. I tak statystyka jest bezsilną w obec oszczędności robionych w gotówce i papierach wartościowych. Z drugiej zaś strony brak we wielu krajach różnych zakładów, dających sposobność do oszczędzania, jak zakładów ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy, zakładów ubezpieczenia na starość, ubezpieczeń życiowych i rentowych. Chociaż zatem w niektórych krajach daty dotyczące robionych w tych zakładach oszczędności dałyby się zbadać — niema możności porównania dat tych z datami statystycznemi innych krajów.

Chociaż zatem z dat statystycznych dotyczących działalności kas oszczędności w państwach europejskich nie można wyprowadzić bezwzględnych wniosków co do rozwoju zmysłu oszczędnościowego w tychże państwach, w każdym jednak razie cyfry wykazane na zasadzie międzynarodowej statystyki kas oszczędności, dają poważną podstawę do ocenienia tej kwestyi a w szczególności cyfry, określające stosunek oszczędzających do ogółu ludności, oraz stosunek wysokości wkładek do poszczególnych osób robiących oszczędności.

Według tej statystyki międzynarodowej najmniej oszczędzających jest w Rosyi, gdzie na 100 mieszkańców przypada zaledwie 3·3 szczędzących. Następnie idą Węgry z 6·35 oszczędzających na 100 mieszkańców. W dalszym ciągu Włochy z 17·44, Austrya z 17.87, Francya z 19·30 Holiandya z 23·22, Belgia z 24·60, Niemcy z 26·37, Norwegia z 21·08, Szwecya z 34·96, a wreszcie Dania z 48·04 szczędzących na 100 mieszkańców. W Danii zatem prawie co drugi mieszkaniec składa oszczędności w kasach wkładkowych. Wysokie cyfry, które znajdujemy u ludów północnych, dadzą się wytłumaczyć poważnym charakterem tych ludów — wynikającym z ciężkich walk z przyrodą, połączonych z niebezpieczeństwem utraty życia, które to niebezpieczeństwo zmusza mieszkańców do starania się o zabezpieczenie bytu rodzinie. Sposób życia tych narodów jest prosty i skromny a zbytek nieznany nawet klasom względnie zamożnym,

Natomiast swobodne, wesołe, lekkomyślne narody południowe nie troszczą się zbytnio o przyszłość swoją i swych rodzin. Dalszą przyczyną dysproporcyi stosunku oszczędzających wśród mieszkańców tego samego kontynentu leży przeważnie w różnicy klasy średniej ludności w różnych państwach. W krajach północnych proletaryat który oszczędzać nie może z braku środków do oszczędzania jest bardzo nieliczny. Natomiast na Węgrzech, we Włoszech a przeważnie w Rosyi obok licznych magnatów, którzy oszczędzać nie chcą, spotkać się można z całą masą nędzarzy, którzy oszczędzać nie mogą.

Wynika to także ze stosunku wkładek do oszczęhzających i zaludnienia. I tak, według zestawień statystycznych przypada w Rosyi ua głowę ludności wkładka oszczędnościowa w kwocie zaledwie 13·47 marek, w Holandyi 51·70 marek, we Włoszech 5?·94, na Węgrzech 61·28, w Belgii 73·24, we Francyi 75·16, w Szwecyi 108·17, w Austryi 125·43, w Niemczech 156·80 a w Danii 302·03 marek. Stan średni uważany słusznie za podporę nowożytnego ustroju państwowego, jest zatem w Danii nietylko najliczniejszy lecz i najzamożniejszy — gdyż oszczędzający w kasach oszczędności bezwzględnie do stanu tego zaliczeni być muszą. Nie bardzo pocieszające są rezultaty powyższych zestawień dla Węgier, a to tem bardziej, iż zestawienia te opierają się nie tylko na kasach oszczędności zwykłych, co do których ustroju na Węgrzech możnaby podnieść różne wątpliwości — lecz także i na oszczędnościach robionych w pocztowej kasie oszczędności, której urządzenie na Węgrzech nie różni się niczem od austryackiej.

Przy ocenieniu znaczenia danego państwa gospodarcza zdolność jego mieszkańców większej jest wagi od absolutnej mnogości ludności lub ilości uzbrojonego wojska. Można obecnie przyjąć za zasadę, że państwo jest najmożniejsze, w którem znajdujemy największą ilość samodzielnych gospodarczo jednostek, którym zarobek wystarczy nie tylko na utrzymanie, lecz ponadto na robienie oszczędności przyczyniających się do wzmożenia dobrobytu społecznego. Pod tym względem międzynarodowa statystyka oszczędzających ważne może oddać usługi i wskazówki.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za rok 1903.

Niejednokrotnie zaznaczone zostały ze stron kompetentnych pewne objawy, wskazujące na budzący się w państwie zwrot ku lepszemu na polu ekonomicznem. To samo można także i o stosunkach w naszym kraju powiedzieć, choć w mniejszym stopniu, jak w ogóle światowe objawy życia ekonomicznego zawsze w naszym kraju powolniej się odbijają. A jednak nasz kraj ma wielkie wrodzoną zasoby. Mamy naftę i wosk ziemny; mamy sól i kainit, mamy węgiel, mamy dobrą a stosunkowo tanią ziemię, mamy wielkie zapasy drzewa, mamy wiele okowity, a nawet dobrze polaryzujące buraki, mamy ludność intelegentną i gęstą, mamy taniego i dobrego robotnika. Jeżeli jednak mimo to ekonomicznie kraj nasz nia domaga, to oprócz położenia

geograficznego naszego kraju i zaniedbywania go przez rząd centralny, powodów szukać należy także w braku przedsiębiorczości, braku wytrwałości w pracy i braku rozwiniętego zmysłu oszczędności w społeczeństwie. A jednak wzmagają się i u nas kapitały zaoszczędzone i gromadzą się nadmiernie, jak na wszystkich targach pieniężnych, tak i w całym naszym kraju we wszystkich towarzystwach zaliczkowych, kasach oszczędności i bankach. Kapitały te leżały roku zeszłego w znacznej części bezczynnie — a o ile znajdowały oprocentowanie, to tylko po bardzo niskiej stopie, która od przeszło dwóch lat jest cechą wszystkich targów pieniężnych. Również listy zastawne i obligacye, wydawane przez wszystkie trzy krajowe Zakłady emisyjne, znajdowały stały i szybki zbyt, i to po kursach stale w roku zeszłym wzrastających. Bank krajowy także i w roku ubiegłym miał za dużo pieniędzy lokacyjnych, a trudne i tanie tylko dla nich pomieszczenie, — pomimo to zysk roku ubiegłego jest większy, niż poprzedzającego, ale to tylko dzięki wielkiemu wzmożeniu się obrotów bankowych i powierzonych mu kapitałów.

Z roku 1902 pozostał zapas emisyj bankowych	K.	516.400·—
nowe emisye w r. 1903 wynosiły .	»	16,872.500·—
Razem . .	K.	17,388.900·—
umieszczono w r. 1903 . . ,	»	15,916.700·—
pozostał zapas do bilansu r. 1903 .	K.	1,472.200·

Dnia 31. grudnia 1903 notowały: 4% listy Banku krajowego: 99—99·90%: 4½% listy 102½—103½%: 4% obligacye komunalne: 99—100%: 4½% obligacye komunalne: 101¾—102¾%; 5% obligacye komunalne: 102½—103½%: 4% obligacye kolejowe: 99—100%.

Sprzedaż emisyj bankowych i wypłata ubiegających kuponów i wylosowanych listów i obligacyj odbywała się, jak w latach ubiegłych, w kasie głównej Banku i we Filii w Krakowie, a oprócz tego w Zastępstwach: w Drohobyczu, Czortkowie, Jarosławiu, Podhajcach, Sanoku i Sokalu, jakoteż we Wiedniu: w Union-Banku, c. k. uprz. austr. Banku dla krajów koronnych, w Towarzystwie akcyjnem »Merkur«, w Allg. Verkehrsbank i Niederösterr. Escomptegesellschaft; w Bernie, Beneszowie, Budziejowicach, Iglawie, Osieku n. E., Ostrawie morawskiej, Pardubicach, Pilźnie czeskiem, Taborze, Wiedniu i Pradze: w Živnostenśka Banka pro Czechy a Moravu; w Bernie, Bielsku, Gablonz, Jaegerndorf, Lincu, Ołomuńcu, Opawie, Reichenbergu, Rumburgu, Zatecu i w Pradze: w Böhmische Union-Bank; w Lublanie i Celowcu w Lublańskim Banku kredytowym; w Tryeście w filii Union-Banku, a w Insbruku u firmy bankowej Payr et Sonvico.

Po przeprowadzeniu pertraktacyj z Towarzystwem Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie, Rada Nadzorcza Banku uchwaliła przepisy o udzielaniu kredytu hipotecznego z z ubezpieczeniem życiowem. Przepisy te zostały już przez Wydział krajowy zatwierdzone, wobec czego Bank wprowadza obecnie w życie tę nową kombinacyę kredytu hipotecznego.

Współdziałanie Banku w akcyi parcelacyjnej odbywało się dotychczasową metodą przez udzielanie kredytu Bankowi parcylacyjnemu we Lwowie i Towarzystwu wzajemnej pomocy obywatelskiej w Krakowie — jakoteż przez udzielanie pożyczek hipotecznych na gospodarstwa, z parcelacyi powstające - przyczem Bank trzymał się stale zasad przestrzeganych dotąd w tych sprawach.

Szczegóły akcyi parcelacyjnej przez nasz Bank popieranej, zawierają sprawozdania rzeczonych towarzystw.

W granicach pierwotnej uchwały Rady Nadzorczej Banku, udzielił Bank w roku 1903 zastosowanych do ustawy 26. lipca 1896 r.: 6 nowych pożyczek melioracyjnych w gotówce, a liczba dotąd w ten sposób udzielonych pożyczek wynosi 19. Zaległości ratalnych w tym dziale nie ma żadnych.

Wydatniejsze poparcie melioracyj w kraju także pod względem technicznym znajdują członkowie w Banku melieracyjnym we Lwowie, do którego Bank nasz w charakterze członka należy. Bank ten ogłasza w tym roku pierwsze swoje sprawozdanie, które zawiera szczegóły tego interesu.

W roku 1903 przystąpił Bank do Lwowskiej fabryki chemicznej »Rlen«. Przechodząc zaś do przedsiębiorstw przemysłowych, do których Bank już dawniej należy, zaznaczamy, że I. gal akcyjne Towarzystwo budowy wagonów i maszyn w Sanoku wypłaciło za ubiegły rok 4 prc. dywidendy, a rozwój jego wydaje się być zapewnionym. Gal.-bukow. akc. Towarzystwo przemysłu cukrowniczego w Przeworsku w roku ubiegłym dywidendy nie dało wszakże przyszłość tego Towarzystwa w obec poparcia kraju i naturalnych a zdrowych podstaw jego bytu nie budzi żadnych obaw — i dla tego też Bank krajowy zajął się chętnie całą kredytywą stroną tego przedsiębiorstwa. Również nie wypłaciło w roku ubiegłym dywidendy I. gal. Towarzystwo dla przemysłu chemicznego we Lwowie. Inne towarzystwa, do których Bank należy, dały odpowiednie dochody, to też dochód w tym dziale był w ogóle większy, niż w roku poprzednim, — zaś odpisy na udziałach przemysłowych wynoszą kwotę K. 21.265, a mianowicie: na akcyach Rzeszowskich i galicyjskiego akc. Towarzystwa handlowego.

Główne jednak popieranie przedsiębiorstw przemysłowych przez Bank krajowy polega na udzielaniu im łatwego i taniego kredytu. Obok bowiem zwykłego eskontu weksli tychże przedsiębiorstw, udziela Bank zakładom stojącym z nim w stosunku, także pożyczek ratalnych na skrypta, i kredytu w rachunku bieżącym.

Spełniając swe zadanie o obsłudze kredytu publicznego, udziela Bank krajowy taniego a dogodnego kredytu instytucyom autonomicznym i publicznym za pomocą pożyczek skryptowych i eskontu subwencyj krajowych: głodowych, drogowych, koszarowych, kościelnych itp., a suma inwestowanych w ten sposób funduszów Banku wynosiła z końcem roku 1903: K. 2,283.081·03 w 43 pozycyach.

Nadto zawiaduje Bank pięcioma stałymi Funduszami przez kraj dla poparcia przemysłu i gospodarstwa utworzonymi. Stały fundusz przemysłowy posiada kapitału obrotowego K. 1,500.147·34, z cego jest w 144 pozycyach rozpożyczonych K. 1,325.109·34. — Stały fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego posiada kapitału obrotowego K. 548.913·50 ż czego jest w 51 pozycyach rozpożyczonych K. 402.977·50, — Stały Fundusz hodowlany z kapitałem obrotowym K. 101.912·24 ma na 6 pożyczkach K. 23.799·24. — Fundusz pożyczkowy dla Kółek rolniczych posiada kapitału obrotowego K. 70.011·66, a ma w 109 pozycyach rozpożyczonych K. 63.664·66. — Wreszcie Stały Fundusz pożyczkowy dla wiejskich spółek oszczędności i pożyczek ma przy kapitale zakładowym K. 1,227.653·64, rozdanych 374 pożyczek z kwotą: K. 1,204.032·23. — W ogóle fundusze te krajowe, zawiadywane przez Bank, posiadały z końcem roku 1903 kapitału obrotowego K. 3,448,638·38 przy rozdzielonych 684 pożyczkach z kwotą K. 3.019.582·97.

Poręką za podatek spożywczy udzielił Bank w roku 1903 na 15 dokumentów w kwocie K. 3,910.000, z czego wyczerpaną była d. 31. grudnia 1903 kwota K.2,896.796·84.

Oddział hipoteczny. Z r. 1902 pozostało niezałatwionych:

427	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę .	K.	3,845.600.—
	w roku 1903 weszło nowych:		
1.556	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę .	»	27,989.000·—

	razem więc było w r. 1903 do załatwienia[1]) :	
1.983	podań	K. 31,834.600·—
	z czego Bank w r. 1903 załatwił odmownie:	
297	podań na kwotę . . .	» 9,449.900·—
	z pozostałych zaś:	
1.686	podań na kwotę . . .	K. 22,384..700·—
	wydał Bank nowych promes:	
1.290	na pożyczki hipoteczne w kwocie	„ 17,094.000·—
	pozostaje jeszcze niezałatwionych:	
396	podań na kwotę . . .	K. 5,290.700·—
	Natomiast wypłacił Bank w ciągu r. 1903 walutę[2])	
888	pożyczek w 4% listach zast. w kwocie	» 10,415.000·
257	pożyczek w 4 1/2 % listach zast. w kwocie	» 708.100·—
1.145	pożyczek razem, w kwocie a mianowicie:	K. 11,123.100·—
29	pożyczek na dobra ziemskie w kwocie	» 3,155 000—
223	pożyczek na realności miejskie w kwocie	„ 6,029.600·—
893	pożyczek na włościańskie w kwocie*)	» 1,938.500·—
1.145	pożyczek razem w kwocie	K. 11,123.100·—

co łącznie z pożyczkami, wypłaconemi przez Bank w latach poprzednich, czyni 13.725 pożyczek w ogólnej sumie K. 157, 278.900 a mianowicie:

1. na dobra ziemskie 745 pożyczek w ogólnej sumie 54,880. 700 K. czyli 34·89% zaś w stosunku do zgłosz nych podań 35·13%.

2. na domy murowane w miastach, opłacających podatek domowo-czynszowy, a do korzystania z kredytu hipotecznego przez Wydział krajowy dopuszczonych, 3.285 pożyczek w ogólnej sumie 84,609.400 K., czyli 53·79%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 45·86%.

3. na małą własność rolną, przeważnie włościańską 9 695 pożyczek w ogólnej sumie 17,788.800 K. czyli 11.32% zaś w stosunku do zgłoszonych podań 48.73%.

Z promes p zostałych w obiegu z r. 1902 (łącznie z wydanemi w roku 1903) na:

2.847	pożyczek w kwocie . .	„ 26,861.900·—
144	promes nie zostało przyjętych w kwocie	„ 2,084.000·—
	z pozostałej reszty	
2.703	promes na kwotę . . ;	K. 24,777.300·—
	zrealizowano w ciągu roku 1903 jak wyżej wykazano:	
1 145	pożyczek na kwotę . .	» 11,123.100·—
1558	pozostaje więc promes w obiegu na kwotę	K. 13,654,200·—

Niespłaconych z d. 31. grudnia 1903 pożyczek pozostało:

7.121	4% pożyczek w kwocie .	K. 72,956.997·86
3.392	4% „ .	» 26,107.195·03
10.513	pożyczek w łącznej kwocie	K. 89,064.192·89

Z końcem roku 1903 zalegało 2333 dłużników z kwotą K.761.568·34, z czego tylko 1 dłużnik zalegał od r. 1900, 7 dłużników od r. 1901, 109 dłużników do r. 1902, suma tych zaległości wynosi K. 131.810·12; zaś z bieżącymi ratami z roku ostatniego zalegało 2216 dłużników a suma tych zaległości wynosiła K. 629.748·22.

Z powyższych zaległości wypada K. 173.947·38 u 38 dłużników na większe posiadłości, K. 315.485·20 u 169 dłużników na realności miejskie, a K. 272.135·76 u 2126 dłużników na grunta włościańskie.

Kapitał zaległy w tych ratach wynosi K. 249.436·09 czyli 1/4% kapitału bieżącego.

W roku 1903 wdrożono egzekucyj sądowych przeciw 184 dłużnikom, pozost ło zaś z r. 1902 egzekucyj sądowych przeciw 78 dłużnikom, było zatem w roku 1903 w toku razem 262 egzekucyj. Skutkiem zapłaty zaległości ratalnych odwołano 194 egzekucyj, pozostaje zatem na rok 1904 egzekucyj sądowych 78, a z tego 4 na większe posiadłości, 17 na realności miejskie, a 47 na realności włościańskie.

Zysk w oddziale hipotecznym w roku 1903 wynosi K. 241.424·18 i zmniejszył się pozornie w porównaniu z rokiem poprzedzającym o K. 43.844·25 skutkiem zbyt wielkich gotówkowych spłat nad plan 4 1/2 % pożyczek, których wpływ znalazł oprocentowanie w dziale bankowym. Uwzględniając jednak różnicę między pobranemi procentami hipotecznemi a wypłaconymi od listów zastawnych kuponami, zachodzącą między rokiem ubiegłym a poprzedzającym wynosi rzeczywiste zwiększenie zysku w tym dziale K. 33.855·22.

Fundusz rezerwy specyalnej dla oddziału hipotecznego, wynoszący z d. 31. grudnia 1902 r. K. 237.354·24 doszedł w ciągu roku 1903 do sumy K. 1,337.300·30, został zatem powiększony o K. 99.946·06.

Z dniem 31. grudnia 1903 znajdowało się w obiegu listów zastawnych Banku krajowego: 4% na sumę K. 73,037.800·00 zaś 4 1/2 % na sumę K. 25,732.200·00 czyli na ogólną sumę K. 98,770.000 00, natomiast pożyczki udzielone przez Bank wynosiły K. 99,064.192·89.

Oddział komunalny. Bank krajowy udzielił w roku 1903 pożyczek 21 w obligacyach komunalnych w ogólnej sumie K. 2,559.400. Z liczby 523 pożyczek udzielonych przez Bank w ciągu jego istnienia w ogólnej sumie K. 24,635.600 przypada:

1. na powiaty 115 pożyczek w ogólnej sumie K. 6,589.600 czyli 26·74%;

2. na gminy miejskie 227 pożyczek w ogólnej sumie K. 16,622.800 czyli 67.47%;

3. na gminy wiejskie 181 pożyczek w ogólnej sumie K. 1,423.200 czyli 5·70%.

Raty przypadające Bankowi na spłatę kapitału i na procent wpływały w oznaczonym terminie lub wkrótce po terminie. Wynosiły one w roku ubiegłym K. 1,171.000 pozostało zaś do ściągnięcia zaległych z roku 1902: 4 raty w kwocie K. 1.732, z roku 1903: 43 rat w kwocie K. 33,633.54.

Zysk w oddziale komunalnym w roku 1903 wynosi K. 27.617·83.

Rezerwa tego oddziału, będąca własnością Banku, wynosiła z końcem r. 1903: K. 646.115·95 — zwiększyła się o kwotę K. 44.359·25.

Z dniem 31. grudnia 1902 znajdowało się w obiegu obligacyj komunalnych Banku krajowego: II. Emisyi na sumę K. 3,642.900·00, III. Emisyi na sumę K. 8,054.200·00, zaś IV. Emisyi na sumę K. 5,724.400·00 czyli na ogólną sumę K 17,421.200·00, natomiast pożyczki udzielone przez Bank, po potrąceniu funduszu złożonego na umorzenie, wynosiły K. 17,493.778·74.

---

[1]) w porównaniu z r. ubiegłym mniej 293 podań, jednakowoż na kwotę wyższą o K. 2,462.100.

[2]) w porównaniu z r. ubiegłym więcej 308 pożyczek na kwotę K. 2,580.300.

*) Stosunek obszaru hipotek do udzielonych w r. 1902 pożyczek włościańskich był następujący:

na gospodarstwa	do 5 morgów	udzielono	pożyczek		26
„	„	„ 10	„	„	341
„	„	„ 25	„	„	411
„	„	nad 25	„	„	115

Oddział kolejowy. W roku 1903 wypłacił Bank 2 pożyczki kolejowe: K. 2,266.000. kolei Przeworsk-Bachórz-Dynów i K. 924.000 kolei Piła-Jaworzno.

Zaległości w tym dziale nie było żadnych. Zysk wynosił w roku 1903: K. 21.317·32, a specyalna rezerwa z końcem roku 1903: K. 48,310·96.

Oddział bankowy. Całkowity obrót z wszystkich operacyj banku we Lwowie i w Krakowie w r. 1903 wynosi sumę K. 1;571,689.499·38.

Obrót kasowy wynosił w roku 1903 w Banku we Lwowie, Krakowie i Zastępstwach: 431,784.136·76.

W ciągu r. 1903 poduyo do skupu:

60.129	sztuk weksli na ogólną sumę	K. 69,684.285·90
	z tego odmówił Bank przyjęcia:	
17.100	sztuk na sumę	» 8,534.408·38
43.029	sztuk zaś na sumę . .	K. 61,149.877·52

czyli 87·76% ogólnej kwoty zgłoszonej Bank zeskontował.

W porównaniu z roku 1902 podano do skupu w r. 1903 więcej o 14.004 sztuk weksli na większą kwotę 7,460.277·37 i zeskontowano więcej o 3.165 sztuk weksli na kwotę większą o K. 6,664.063·27. Stan portfelu wekslowego z d. 31. grudnia 1903 zwiększył się o 414 sztuk i kwotę K. 2,250.224·09.

Bank nie reeskontował w roku 1903 wcale swego portfelu.

Inne interesy oddziału bankowego wyjaśniają dostatecznie dołączone zamknięcia rachunkowe.

Ogólny zysk w oddziale bankowym wynosił w roku 1903 K. 778.248·56 i zwiększył się w porównaniu z takimże zyskiem z r. 1902 o kwotę K. 173.141·21.

Oddział interesów bankowych ze Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi. Osobny Komitet Cenzorów, odpowiednio do §. 95. statutu bankowego dla tego oddziału ustanowiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1903: 125 Stowarzyszeń. W ciągu tego roku Bank eskontował 15.344 sztuk ich weksli na ogólną sumę K. 12,706.543·13: saldo tych weksli z dniem 31. grudnia 1903 wynosiło sztuk 2.933 na K. 2,597.743·52.

Oprócz tego korzystały Stowarzyszenia, z kredytu podlegającego ocenieniu Komitetu Cenzorów istniejącego wedle §.78. statutu bankowego Stowarzyszenia będące zarazem Zastępstwami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1903 wynosiło saldo netto na rzecz Zastępstw Koron 1,432.888·05, mianowicie: 40 Zastępstw miało w Banku na rachunku dotacyjnym do żądania kwotę K. 1,573.073·22, natomiast 30 Zastępstw było dłużnych kwotę K. 140.185·17.

Rozwój Filii w Krakewie był w roku ubiegłym równie zadowalniającym jak w poprzednim, a obroty także i we Filii się zwiększyły. Filia operowała również i w ciągu zeszłego roku tylko własnymi funduszami, a nadto znaczną część tychże przelała do kasy Zakładu Centralnego.

W roku ubiegłym przybyły Bankowi dwa Zastępstwa: Dynów i Kuty liczba więc Zastępstw wynosiła: 70. O obrotach i czynnościach Banku, załatwianych przez Zastępstwa, daje obraz szczegółowy załącznik 7-my do zamknięć rachunkowych za rok 1903 (str. 26 26), dowodzący chętnego i pożytecznego współdziałania Zastępstw i korzystnego tychże wpływu na rozwój Banku.

Przypadający na rok 1902 zysk z operacyj bankowych wynosił K. 322.051·24, zysk zaś w roku 1903 wynosi K. 379.459·30, czyli o K. 47.408·06 więcej. Zysk ten został po myśli postanowienia §. 101. statutu bankowego rozdzielony między majątek zakładowy i Rezerwy Banku. Właściwy dorobek roku ubiegłego, uwzględniając własny przyrost rezerw wynosi K. 417.938·62.

Uwzględniając powyższe powiększenie, wynosi obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach 7,466.169·73, strącając zaś kwotę K. 22.062, będącą własnością dłużników komunalnych, wynosi zwiększenie się majątku Banku po nad pierwotną dotacyę 2,000.000 K. kwotę K. 5,444.107·73, uzbieraną przez Bank w ciągu dwudziestu lat jego istnienia.

NOWY PRZEMYSŁ*).

(Turystyka w Szwajcaryi).

Dnia 31. października 1899 roku, p. Ridgely, konsul Stanów Zjednoczonych w Genewie, wysłał do rządu swego następujące sprawozdanie: »Obliczają, że od 1. stycznia 1899 r. do dnia dzisiejszego przeszło dwa miliony pięćkroć sto tysięcy podróżnych zwiedziło Szwajcaryę, a każdy z nich pozostawił w kraju ośmdziesiąt franków, co w ogólnej cyfrze wynosi dwieście milionów franków. Nie trudno ocenić znaczenie tych cyfr dla ludności, wynoszącej tylko 2,933,300 mieszkańców. Bogactwo w Szwajcaryi wynosiło dotąd na głowę fr. 72·50; napływ pieniędzy, o którym wyżej mowa, podniósł je od razu do fr. 152.50, czyli, że z pośród krajów najuboższych Szwajcarya stała się jednym z najbogatszych«.

Powyższa cytata przedstawia nader wyraziście materyalne korzyści, jakie Szwajcarya zawdzięcza rozumnej ocenie wartości pięknej przyrody alpejskiej. Grunty jej przeważnie były ubogie lub niezdatne do uprawy. Szwajcarzy, nie mogąc wyciągnąć ze swej ziemi dochodów rolniczych, zdobyli je przez utworzenie nowego, nieznanego przed XIX-m stuleciem przemysłu, zwanego przez nich przemysłem hotelowym, który nazwalibyśmy raczej przemysłem turystycznym. Umieli oni wydrenować pieniądz zagraniczny, i słusznie pewien ekonomista francuski powiedział, iż: »w znacznej części zawdzięczają swoje mienie turystyce, pojętej w szerokiem znaczeniu jego słowa i detalicznej sprzedaży swoich wyrobów cudzoziemcom«.

Jak tego dokonano? Jaka jest istotna organizacya tego przemysłu?

Przeistoczyć, uhandlowić, zdobyć; rozszerzyć swoje pomysły, swoje stosunki wymiany lub swoje ziemie, są to trzy czynniki od czasów przedhistorycznych, które popychały ludzi do zwalczania trudów i niebezpieczeństw podróży. Przyczyny te były niekiedy pojedyncze, niekiedy wszystkie razem, jak u Kolumna, który odkrył Amerykę, lub Vasco de Gamy, który dotarł do Przylądka Dobrej Nadziei. Czy chęć zdobyczy poprzedziła pragnienie nauczania ewangelii, czy też ta ostatnia otwarła drogę dla handlu, nie będziemy się o to sprzeczać. Faktem jest tylko, że pragnienie zysków i duch awanturniczy wytworzyły pierwszych podróżników. Prosta ciekawość przyszła znacznie później.

Zresztą sama ciekawość nie byłaby wystarczającą, by pierwiastkową gościnność zamienić na prawdziwy przemysł, który jest źródłem znacznych dochodów. Podróżni, przejeżdżający dla zaspokojenia ciekawości, są nieliczni, przejazd ich trwa krótko, a wydatki są bardzo skromne; co więcej, z powodu właśnie tej ciekawości, nieustannie szukają nowych wrażeń i nie wracają do miejsc poprzednio zwiedzanych. Prawda, że ich rozmowy, ich opisy dają poznać innym kraje, po których podróżowali. Ale jeśli te kraje są inrresujące jedynie tylko z powodu swego handlu lub przemysłu, to sprowadzą wyłącznie tylko innych przelotnych wędrowców, ekonomistów lub agronomów. Aby kraj jakiś mógł być jednocześnie celem podróży i miejscem po-

*) Ze względu na nasze Tatry, na nasze Zakopane, zamieszczamy ten artykuł, który oby wpłynął na utworzenie nowego u nas przemysłu. (Przyp Redakcyi).

bytu, potrzeba jeszcze aby obiecywał zdrowie, to najcenniejsze dobro na ziemi. Jeżeli wody gorące i mineralne wytryskują z głębin ziemi, jeżeli klimat jest łagodny i zdrowy, ludzie chorzy i znużeni dążą tam, szukając zdrowia dla ciała; jeżeli praca ludzka, dopełniając lub zestępując dzieła natury, wznosi pomniki, gromadzi arcydzieła, podnosi piękność krajobrazu urokiem pamiątek, to zdrowia duszy szuka się w tych miejscach wymarzonych. Tak więc misyonarze, kupcy, żołnierze odkrywają jakiś kraj, ciekawi dają go poznać, dopiero zaś natura lub sztuka zatrzymuje zwiedzających.

Dla pierwszych mieszkańcy odkrytego kraju są obojętni albo niechętni, dla drugich są uprzejmi i życzliwi. Uczucie gościnności względem cudzoziemca staje się obowiązkiem, duma z powabów, których sami nie dostrzegali, zachęca, a interes własny popycha. Napływ podróżnych wymaga pewnego wysiłku, a wysiłek ten, uwyraźniając się i powtarzając, przynęca ich następnie i przyciąga.

Niebawem tu i owdzie ustanawia się zwyczaj, co było przypadkowem staje się normalnem, reguła zastępuje przypadek i tworzy się nowy przemysł.

Tak sie stało w Szwajcaryi.

Rzymianie tu, tak samo jak wszędzi, wznosili ołtarze dobroczynnym bóstwom źródeł, z których wiele, poznawszy ich wartość, uregulowali. Rzymianie wytknęli drogę z Medyolanu do Bazylei przez Grand Saint-Bernard, Vevey i Avenches. Droga ta figuruje w Itenerarium Antonini i w karcie Peutingera. Zdaje się jednak, że nie lubowali się pięknością górskich okolic, wiele ich przeglądały się w wodach jezior, osiadały na wesołych pagórkach, chroniły się w cieniu ogrodów dolin. W Nyon, nad brzegiem Lemanu, Cezar w 56 r. p. Chr. założył pierwszą kolonię rzymską.

Później przez całe wieki aż do XVII-go stulecia, zwiedzali Szwajcaryę tylko misyonarze, wojownicy lub kupcy. Pierwsi głoszą ewangelię w Helwecyi, zakładają klasztory, jak w Saint-Maurice (302) lub w Saint-Gall (około 700); miejsca, w których osiedli się misyonarze, stają się celem pielgrzymek, jak: Beatenberg lub Einsiedeln. Drudzy niszczą ten kraj: Fryderyk Rudobrody dwukrotnie nachodzi go zbrojnie (w 1166 i 1174 r. a napady Leopolda Austryackiego i Karola Śmiałego odpiera bohaterski opór szwajcarów Z mnichami i wojownikami wszędze idą kupcy.

Dla nich, dla pielgrzymów, dążących z Francyi, Flandryi lub Niemiec do Rzymu, zbudowano klasztory i schroniska Grand Saint-Bernard (około 859 roku). Petit Saint-Bernard (w XI-wieku), na Simplonie (przed 1235), Saint-Gothard (1331), na Grimzel (w 1479). Był to na uczynkach miłosierdzia oparty bardzo skromny początek kwitnącego dziś przemysłu turystycznego, który obecnie wzbogaca Szwajcaryę. Przemysł ten nie wywołał konkurencyi. Gdy kardynał Fryderyk Borromeo w 1632 roku wysłał księdza dla pełnienia obowiązków duchownych w kaplicy klasztoru Saint-Gothard i chciał klasztor rozszerzyć, mieszkańcy Airolo stawili opór, obawiając się, że przez to utracą część swoich dochodów. C. d. n.

Notatki.

Towarzystwo Ogólnych Ubezpieczeń Assicurazioni Generali w Tryeście, którego lwowska agencya jeneralna, znajduje się przy ulicy Słowackiego l. 6. — wydało następujący okólnik:

W sprawie ubezpieczenia kas oszczędności, banków, instytucyj finansowych, kredytowych, zaliczkowych itp. na wypadek szkody spowodowanej przez kradzież z włamaniem. Wszystkie zarządy instytucyj kredytowych w ogólności, a kas oszczędności w szczególności odczuwają troskę i potrzebę zabezpieczenia w możliwie najlepszy sposób, tak jak to istotnie jest ich obowiązkiem, bezpieczeństwa mienia, ich pieczy powierzonego. Obowiązkowi temu czynią one też możliwie zadosyć, gdyż nie znajdzie dziś już instytucyi, któraby nie miała tego lub owego systemu kas ogniotrwałych. Nadto napotyka się u wielu instytucyj dalsze środki ostrożności co do biur, jak żelazne drzwi, okiennice, skarbce i t. p. a nawet coraz częściej zaprowadzają nieustającą straż w lokalach kasowych.

Doświadczenie atoli uczy, że wszelkie tego rodzaju zarządzenia nie są niestety w stanie wykluczyć możliwości włamania, tak, że instytucye zawsze są narażone na nadwyrężenie swych zapasów pieniężnych przez złodzieja, a zatem na szkodę meteryalną zasobności swojej i swych klientów

Aby więc tę nieustanną troskę, to niebezpieczeństwo dla nagromadzonych kapitałów usunąć, a instytucyom dać opiekę przed tego rodzaju stratami, zaprowadzono w ostatnich latach i w naszej monarchii ubezpieczenie szkód spowodowanych przez włamanie się złodzieja.

Zarządom zakładów pieniężnych daną jest zatem teraz już możność przez ubezpieczenie zapewnić swym komitentom zupełne bezpieczeństwo a nie mogą one już z tego powodu pominąć tego uzupełnienia środków bezpieczeństwa, że w razie szkody zrobiłaby im klientela niewątpliwie zarzut; że nie uczyniły wszystkiego, co celem zapobieżenia stratom uczynić było możliwem. Nie jest również wykluczonem, że klientela i założyciele (gmina, powiat, udziałowcy) mogliby zarząd, a nawet osobiście członków zarządu pociągnąć do pieniężnej odpowiedzialności skoro nie można dziś zaliczać włamania się za wypadek nie do zapobieżenia, gdyż można się od niego ubezpieczyć.

Ubezpieczenie takie działa nadto uspakajająco nawet w razie, jeśle włamanie nie wyrządziło znaczniejszej szkody, gdyż z chwilą gdy wypadek sam dostaje się do publicznej wiadomości jednocześnie staje się głośną wiadomość, że wszelkie straty są ubezpieczone, co natychmiast zapobiega naporowi o zwrot wkładek i depozytów. Ale nawet w razie wielkiej kradzieży i rzeczywistego t. zw. runu na instytucyę wyświadcza ubezpieczenie ogromne usługi, gdyż przez nie jest dotycząca instytucya istotnie w możności wszelkie żądania zwrotów odrazu zaspokoić.

Wolno zatem z naciskiem zwrócić uwagę zarządów instytucyj na doniosłą wagę ubezpieczenia wobec ciężkiej odpowiedzialności, jaka na nie spada, co załączona opinia prawna pióra bardzo wybitnego prawnika, bliżej objaśnia i uzasadnia.

Istotnie też w ciągu krótkiego czasu odkąd ten dział ubezpieczeń istnieje, ubezpieczył się w naszej monarchii i kraju, jak świadczy załączony spis, cały szereg największych i najcelniejszych instytucyj, posiadających jak najlepsze i najzmyślniejsze nowoczesne techniczne środki bezpieczeństwa.

Koszt takiego ubezpieczenia jest nadzwyczajnie małym i nic nieznaczącym w porównaniu z rocznym kasowym obrotem.

Wielkim instytucyom posiadającym wielkie zapasy, nie chcącym wszystkich razem ubezpieczyć, a nie chcącym również wyłączyć pewnych rodzajów zapasów, lub też utrzymującym depozyty nieznanej zawartości t. zw. Safe-Deposits,, może być przyynane również tak zwane: częściowe ubezpieczenie (permier risque) dające pokrycie szkody do pewnej oznaczonej wysokości. Takie ubezpieczenie rozciąga się do tej wysokości bez względu na ogólną zawartość kas i bez względu na to, którą skrzynię kasową, lub jaki rodzaj wartości szkoda trafiła. Wysokość opłaty za takie ubezpieczenie podaje również załączony cennik. C. k. upr. Assicurazioni Generali ma między swymi klientami okazały poczet urzędów, władz i pierwszorzędnych zakładów pieniężnych w monarchii (patrz spis). Fundusze, którymi rozporządza (przeszło 227 milionów koron) dają jej możność zapłacenia bez zwłoki każdej szkody.

Opinia prawna co do odpowiedzialności kas oszczędności, jakoteż ich zarządców i kierowników ze względu na niebezpieczeństwo okradzenia przez włamanie.

Wkładki oszczędnościowe należy według powszechnie przyjętego prawnego zapatrywania uważać za pożyczki oprocentowane, których składający udzielają przedsiębiorstwu. Potwierdza to Dr. Maksymilian Neuda w swej obszernej pracy: »O istocie prawnej publicznych kas oszczędności«, umieszczonej w Nr. 47 pisma »Gerichtshalle« z r. 1858.

Wkładki przechodzą zatem na własność kas, a z prawem rozporządzenia niemi spada na kasy jednocześnie z chwilą przyjęcia wkładki również i niebezpieczeństwo, tak, że szkoda wynikła z włamania trafia wyłącznie kasę, gdyż ona jest — mimo okradzenia obowiązaną do zwrotu wkładek w pełnej wysokości.

Jeżeli kasa zaniedba się ubezpieczyć, znajdzie się wobec dwóch możliwości:

1. Albo kasa jest w możności mimo popełnionej kradzieży zwrócić wkładki, a wtedy ponosi ona wyłącznie szkodę, względnie wobec przysługującego jej z §§. 1009, 1012, 1295, 1297, 1298 og. ust. cyw. regresu do członków zarządu i dyrekcyi ponoszą ci członkowie szkodę (porównaj orzeczenie najwyższego Sądu z 18. czerwca 1889, Glaser-Unger Nr. 12788).

2. Albo kasa nie jest w możności podołać nawałowi zwrotów i popada w konkurs. W tym razie przysługuje zarządcy masy w interesie ogółu wierzycieli względnie samym poszkodowanym wierzycielom, na podstawie przytoczonych wyżej postanowień ustawy, prawo pociągnięcia do odpowiedzialności członków zarządu i dyrekcyi, którzy ponoszą winę za to, że kasy nie ubezpieczyli na wypadek włamania.

Winy takiej nie możnaby zaprzeczyć, gdyż taki środek ostrożności jak ubezpieczenie przeciw włamaniu, łatwo dostępny, stosunkowo tani, ogólnie znany i powszechnie już w użyciu będący, powinien znaleźć zastosowanie ze strony zapobiegliwego i skrzętnego zarządu.

Nawet gdyby się kontrakt lokacyj oszczędnościowych chciało oceniać według zasad kontraktu składu, lub kontraktu pełnomocnictwa, które w każdym razie w drodze analogii mogą znaleźć zastosowanie, i w tym wypadku obowiązek kas, względnie ich zarządców, do ubezpieczenia się przeciw włamaniu i korzyści z tego wynikłe, są nie mniej jasne i widoczne.

W myśl §§. 958 i 961 ust. cyw. jest mianowicie zachowca obowiązanym rzecz sobie powierzoną przed szkodą zabezpieczyć i starannie przechowywać, rozumie się, że nietylko przez zewnętrzne środki ostrożności, lecz w ogóle przez wszelkie możliwe i racyonalne zarządzenia, a zatem także przez ukezpieczenie, będące poprostu uzupełnieniem owych zewnętrznych technicznych środków). Według §. 964 odpowiada zachowca składającemu za powstałą przez zaniedbanie należytej pieczy szkodę, lecz nie za przypadek. Szkoda zaś wynika przez zaniechanie ubezpieczenia, skoro zachowca ma obowiązek powierzoną rzecz przed szkodą ustrzedz i w ogóle ją starannie przechowywać, nie jest szkodą spowodowaną przez przypadek, ale przez zawinienie.

Jeśliby się zaś chciało zastosować w tym wypadku zasady kontraktu pełnomocnictwa, obowiązek kas oszczędności co do ubezpieczenia wartości przechowywanych w ich kasach, wypływa z przytoczonych już w §§. 1009, 1012, 1297 i 1298 ust. cyw.

We wszystkich tych wypadkach są także zarządcy kas oszczędności odpowiedzialni za szkodę wobec niej, względnie jej masy konkursowej na mocy tych samych ustawowych postanowień, jeśli zaniechali postarać się o ubezpieczenie przed włamaniem.

W ten sposób udowodniono, że przy obecnym rozpowszechnieniu i dostępności takiego ubezpieczenia jest niewątpliwie obowiązkiem i niezaprzeczoną korzyścią kas i ich zarządców, przechowywane wartości zabezpieczyć na wypadek kradzieży z włamaniem.

W obec tego, że nasze Krakowskie Tow. Wzajemnych ubezpieczeń, nie ma tego działu ubezpieczeń, zwracamy na ten okólnik uwagę wszystkich instytucyj finansowych w kraju. — »Assicurazioni Generali założone zostało w roku 1831. Kapitał akcyjny wynosi K. 10,500.000 got. wpłac K. 3,150.000 Fundusze gwarancyjne z końcem 1903 r. wynosiły przeszło 227 milionów koron.

(ż). **Konsulat austro-węgierski w Johannesburgu.** Uchwalony przez delegacye wspólne w Johannesburgu zamiast istniejącej tam dotąd ekspozytury konsularnej — kreowanym zostanie od 1. maja b. r. Rewirem tego konsulatu będą kolonie angielskie: Transwal i Orania.

Wskazanem byłoby dla Krajowego Związku Przemysłowego, aby, korzystając z obecnej wystawy międzynarodowej w Londynie, w której bierze udział, starał się nawiązać stosunki z eksporterami południowo-afrykańskimi bezpośrednio, a konsulat Johannisburski mógłby mu w tym względzie przyjść z pomocą.

Jak już donosiliśmy — ma być w listopadzie b. r. otwartą powszechna wystawa przemysłowa w Kapsztadzie i wedle relacyi tamtejszego jenyralnego austro-węgierskiego konsulatu wyroby koszykarskie, gliniane, oraz galanterya z drzewa znajdują tam popyt z Austryi. Krajowy Związek przemysłowy z pewnością nie zaniedba sposobności ułatwienia naszym wyrobom zbytu do Południowej Afryki.

St

(ż) **Krakowska Spółka Tramwajowa**. Walne Zgromadzenie akcyonaryuszów Spółki odbyło się w ubiegłym tygodniu.

Wedle rocznego sprawozdania Rady Nadzorczej przewieziono na liniach tramwajowych w Krakowie o 40% więcej osób, niż w roku poprzednim a to wskutek rozszerzenia sieci kolejowej.

Czysty przychód z ruchu wynosił w roku ubiegłym 427.789 kor. czyli za przebyty kilometr wozowy 47·55 h.; w roku zaś popszednim 312.099 kor. czyli za przebyty kilometr wozowy 57·14 h.

Rozchody wynosiły w ubiegłym roku 261.843 kor., czyli za przebyty kilometr wozowy 29·29 hal. w roku zaś poprzednim 165.165 kor. czyli za przebyty kilometr wozowy 30·24 hal.

Wynika stąd, że uzyskana w roku ubiegłym nadwyżka 165·946 kor. przewyższa zeszłoroczną nadwyżkę 146.933 kor. o 11%, lecz w stosunku do przebytego kilometra wozowego spadła ona z 26·90 hal. na 18·56 hal. tj. o 31%.

Przyczyna tego ustosunkowania tkwi w mniejszej rentowności wybudowanych nowych linii, które w części stanowią arterye uboczne w części zaś nawet tylko w lecie są w ruchu.

Według rachunku zysków i strat wypada na podwyższony kapitał: 3.550.000 kor. rozporządzalny czysty zysk 199.789 kor., z czego przeznaczono 159·750 kor., jako $4^1/_2$% dywidendę, po 18 kor. od akcyi, dalej wyznaczono 4.500 kor. jako tantyemę dla Rady nadzorczej oraz gratyfikacyę dla Dyrekcyi, rewi i personalu w kwocie 2050 kor., resztę zaś w części przelano do funduszu rezerwowego, w części zaś przeniesiono na rachunek roku przyszłego.

Po zatwierdzeniu bilansu i udzieleniu radzie nadzorczej absolutoryum, zgromadzenie wybrało nowy skład rady oraz uchwaliło wniosek zmiany statutu, dążący do tego, aby ewentualne spory między gminą a spółką nie były w przyszłości poddawane do rozstrzygnięcia Sądowi polubownemu, ale pod decyzyę sądów państwowych. Wniosek ma być przedłożony radzie miejskiej jako wyraz życzeń akcyonaryuszów.

St

Przekazy pieniężne w obrocie pocztowym z Rosyą zostaną zaprowadzone od 15. kwietnia b. r. Udogodnienie to wpłynie niezawodnie na ożywienie handlu z Rosyą, gdyż dotychczasowe formalności ekspedyowania przesyłek pieniężnych a względnie trudności w wykupywaniu czeków na banki tamtejsze zwłaszcza przy przesyłaniu drobnych kwot pieniężnych utrudniały w znacznej mierze komunikacyę towarową z Rosyą. Obecnie między tą ostatnią z jednej strony a Francyą, Niemcami, Szwajcaryą i Austro-Węgrami stanął odnośny układ, mocą którego odnośny układ, mocą którego zostały przekazy pocztowe do wysokości 1 0 rubli. Opłata za każde 10 rubli wynosi 10 kopiejek. *St.*

Konsulat amerykański w Krakowie lub Oświęcimiu ma być przedmiotem starań krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej. Wniosek o poczynienie przez Izbę odpowiednich kroków uchwalono na ostatniem posiedzeniu motywując go potrzebą ułatwienia naszym wychodźcom do Stanów Zjednoczonych formalności paszportowych i interwencyi w sprawach spadkowych. *St.*

Przekazy do Wielkiej Brytanii i Irlandyi. Od 1. marca br. można nadawać przekazy tak zwykłe jak telegraficzne do Wielkiej Brytanii i Irlandyi aż do wysokości 1000 K. Opłata wynosi 25 halerzy za każde 25 koron. Pochodzące zaś stamtąd przekazy mogą opiewać aż do 40 funtów szterlingów t. j. 1000 franków.

Postanowienie to ważnem jest dla całej monarchii austro-węgierskiej wraz z krajami okupowanymi.

Komisya przemysłowa. Według wyjaśnień p. Romanowicza, w zbiorowej wystawie przemysłowych szkół austryackich, która ma być urządzoną na wystawie światowej w St. Louis, w r. 1905 wezmą udział z naszego kraju jedynie państwowa szkoła przemysłu drzewnego w Zakopanem i krajowa szkoła garncarska w Kołomyi.

Co do świeżo przeznaczonych pożyczek z funduszu przemysłowego, to na wyroby ceramiczne przeznaczono 1.400 koron, na intr ligatorstwo galanteryjne 3.000 kor. na wyrób sukien grubych 5.000 koron, na tkactwo ręczne 5.000 koron, na wyrób obuwia wojskowego 9.500 koron, na listwy do ram 15.000 koron, na wyrób guzików, zapinek metalowych 25.000 koron, na wyrób farb artystycznych 30.000 koron, na fabrykę wyrobów metalowych 35.000 koron, na fabrykę dachówek 40.000 K — razem 203.900 koron.

Stan krajowego funduszu przemysłowego, przedstawia się po zapadnięciu tej uchwały, jak następuje:

W dziale dochodów:

Spodziewane wpływy do końca b. r..	270.000	koron
Kredyt w Banku krajowym	250.000	„
Razem	520.000	koron

W dziale wydatków:

Ośm dawniejszych promes w obiegu, na kwotę	262.000	koron
11 pożyczek uchwalonych, jak powyżej	203.900	„
Razem	465.900	koron
Pozostała reszta do rozporządzenia	54.100	koron

Borysław Gemeinde Limited. Pod taką nazwą powstało w Londynie nowe towarzystwo z kapitałem 80.000 funtów szterlingów w akcyach po 1 ft. szt. Celem towarzystwa jest eksploatacya wszelkiego rodzaju minerałów żywnicznych. Dyrekcyę objęli pp. A. H. Synge i T. Carr. Publicznej emisyi akcyj nie będzie.

Austryacki Bank dla krajów koronnych. Rada zawiadowcza austryackiego Banku dla krajów koronnych zatwierdziła na posiedzeniu odbytem dnia 26. lutego br. przedłożony bilans za rok 1903.

Bilans wykazuje dochód brutto 9 295.618 kor., a po odciągnięciu kosztów, podatków i odpisów, czysty dochód 4,894.716 koron (włącznie z przeniesieniem zysku z 1902 roku 225.882 koron). Powyższy czysty dochód składa się w okrągłych cyfrach z następujących pozycyj:

przeniesienie zysku	256.000	koron
dochód z odsetek	5,672.000	„
dochód z prowizyj	2,673.000	„
zysk na dewizyach	189.000	„
zysk na efektach i Towarz. konsorcyonal.	641.000	„

co w ogólnej sumie stanowi odsetkowanie kapitału akcyjnego 11·3 procent.

Rachunek odsetek wykazuje w porównaniu z r. 1902 więcej o 200.000 koron, rachunek z prowizyj z sukursu bankowego i komisowego towarów więcej o 17.000 koron, natomiast zysk z rachunku konsorcyonalnego i efektów, wynika głownie ze zrealizowąnia różnych udziałów syndykatowych, obligacyj i akcyj, tudzież z ruchu kopalń węgla w Dąbrowie.

Rozchody, podatki i inne ciężary wynoszą 4,401.000 koron, zatem o 30.000 koron mniej, niż w roku 1902.

Odpisy wątpliwych należytości w sumie 282.000 koron postąpiły wskutek oszustwa przez fałszywe weksle w filii w Pradze.

Pozostający do rozporządzenia czysty zysk wynosi 4,805.000.

Na podstawie tego wyniku, postanowiła rada zawiadowcza Banku dla krajów koronnych, przedłożyć zwyczajnemu walnemu zgromadzeniu, które się ma odbyć w dniu 29. marca b. r., oznaczenie dywidendy za ubiegły rok administracyjny na 20 koron za akcyę czyli 5% następnie po wypłacie dotacyj wedle statutu wyposażyć fundusz dyspozycyjny na cele emerytalne kwotą 100.000 koron, a resztę w kwocie 666.950 koron przenieść na nowy rachunek.

Towarzystwo zaliczkowe w Białej. Pod protektoratem prezesa Rady powiatowej p. Łazarskiego, a w obecności delegata Banku krajowego dyrektora Sedzimira, zawiązano w Białej powiatowe Towarzystwo zaliczkowe, które ma otrzymać zastępstwo Banku krajowego na powiat bialski.

Z Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego.

Wystawa przemysłowa w Samborze.

W szeregu miast galicyjskich, które organizują rozumną i praktyczną akcyę obrony krajowego wytwórstwa, przyszła kolej na Sambor. W większych naszych miastach podkarpackich, posiadających korzystne naturalne warunki przemysłowe, różnorodność surowców, tanie siły robocze, niewyzyskane bogactwo sił wodnych, kwestya podniesienia przemysłu musi mieć pierwszorzędne znaczenie.

Nie dziw też, że instytucya lwowskiej organizacyi obrony przemysłu krajowego i hasło rzucone na wiecu przemysłowym w jesieni zeszłego roku, znalazły podatny grunt w Samborze i okolicy.

Wystawa przeglądowa przemysłu krajowego otwarta w sobotę 19 z. m. w salach gimnastycznych samborskiego gimnazyum ma charakter nie tyle popisowy, nie pretenduje chęci przedstawienia stanu całej lub większej części naszej wytwórczości, lecz ma raczej charakter środka pedagogicznego, nastrojowego, ma wzbudzić w szerokich kołach społeczeństwa silniejsze niż dotąd zainteresowanie dla rodzimej produkcyi.

Tą miarą trzeba też mierzyć te wystawy przeglądowe wyrobów krajowych i cenić je tak ze stanowiska interesowanego wytwórcy, jak ze stanowiska ogółu konsumentów.

Uroczyste otwarcie wystawy odbyło się w obecności bardzo licznie zgromadzonego ogółu mieszkańców miasta i okolicy. Po nabożeństwach celebrowanych w kościele rz. kat. i w cerkwi, ruszył pochód do gmachu gimnazyalnego przez ulice dekorowane flagami. Pierwszy przemówił przy otwarciu wystawy Burmistrz miasta i Prezes Komitetu Wystawy Dr. Steuerman, podnosząc znaczenie dzisiejszego odruchu ekonomicznego jaki się w całym kraju daje spostrzegać, wyrażając uznanie i podziękowanie reprezentowanym na wystawie producentom, którzy nie szczędzą ze swej strony trudu i kosztów, aby ułatwiać ciężkie zadanie inicyatorów tego rodzaju wystaw. Następnie przemawiał delegat lwowskich związków przemysłowych p. Olszewski, podnosząc znaczenie wystaw przeglądowych przemysłu krajowego dla wyrabiania dziwnie upośledzonej w naszem społeczeństwie ambicyi wytwórczej, a dalej jako pola do rozwikłania wzajemnych pretensyi stawianych przez producentów, kupców i konsumentów we wzajemnym ich codziennym stosunku. Mówca wyraził gorące podziękowanie miejscowemu Komitetowi wystawy w ręce Prezesa tegoż Dr. Steuermana i Prof. Bojarskiego za niezwykle pracowite, gorliwe i chętne zajęcie się urządzeniem wystawy w niekoniecznie sprzyjających warunkach czasu i terenu. Po tych urzędowych przemowach rozpoczęło się zwiedzanie wystawy.

Wystawa mieści się w dużej sali gimnastycznej, w dwóch pobocznych ubikacyach i w pawilonie umyślnie na ten cel wybudowanym. Dekoracya sali kilimami, portjerami i t. p. z Kosowa, Łańcuta, z Tarnopola p. Mandlowej i Rosmana i br. Lipowskiej z Nowego Sącza daje całości wystawy obraz barwny i estetyczny.

Wystawa ilością okazów a jeszcze bardziej jakością i doborem ich robi wcale poważne wrażenie. Najlepszym dowodem zainteresowania, cyfra zwiedzających w pierwszym dniu 700 w drugim 1000 osób. Oto szereg okazów i firm lwowskich reprezentowanych na wystawie: Fabryka cukrów Brandstättera i Sp., fabryka krzeseł stylowych Różyckiego, Szkoła sztuki stosowanej i robót ręcznych p. M. Olszewskiej (szafki secesyjne, stoliczki, lustra i teki na papiery) wyroby fabryki „Tlen“, lodownie, samowary, maszynki do palenia Feliksa Książkiewicza, prześliczne okrycia dla dzieci „Szarotki“, zabawki blaszane Görtlera, tutki „Aida“ i „Promień“, fabryki Elster & Topf, gustowna kolekcya smacznych makaronów Ludwika z Bogdanówki, meble zakopańskie Szafrańskiego i Eisenbarta, skrytki ogniotrwałe, maślnice korbowe i numeratory J. Schumana, wyroby kosmetyczne „Borason“ laboratorium Eskulapa, story i żaluzye Chrstofa, porcelana i mojolika Lewickiego, mydła, świece i inne wyroby Friedrichów, wyroby rytownicze i metalowe Schapiry G. Syna, a wreszcie jak cacko wykończony i zapraszający do przejażdżki wózek na resorach fabryki Strimengera. Po za wymienionemi firmami lwowskiemi nadesłali na wystawę: Rappaport Löwental i Gans z Przemyśla bieliznę męską, Alfred Söhnel z Myślenic serdaki i kolekcyę własnego wydawnictwa kart pocztowych, szkoła koszykarska w Dynowie meble, kufry, Pasiecznik ze Stryja wyroby białoskórnicze, Marcin Brzęk z Błażowej wyroby tkackie wełniane i płócienne, szkoła koszykarska w Żurawnie nadzwyczaj gustowne meble. Towarzystwo powroźnicze w Radymnie swoje znane z dobroci wyroby, p. Tymkow z Mościsk doskonałe buliony, F. Nach z Buczacza krawaty, Towarzystwo kapeluszników z Myślenic i N. Schenkelbach ze Stanisławowa pierwsze kapelusze pojedyńcze drugi kapelusze nie ustępujące w niczem Habigom i Plessom, Jan Pryjma z Jaworowa, wyroby toczone fabryka „Helios“ czernidło, M. Mahler w Nowym Sączu krochmal brylantowy, farbkę do bielizny, wszystko zakupione przed wysłaniem na wystawę) fabryka pierników F. Datki ze Stryja wystawiła bardzo ładne i smaczne wyroby, szkoła koronkarska w Jaworowie pracownia serdaków p, J Moreau z Orypowa, Związek hafciarek w Makowie koszykarnia Karola Hauswalda w Stanisławowie, J. Maksymowicza w Olszanicy, Tow. tkackie w Komarnie dały bardzo piękne okazy.

Osobne większe kolekcye urządziły następujący firmy: Dwór Łapszyn (buliony, pasztety, kandyzy, półgąski, pierniki, szynki, bardzo gustowne mebelki wypalone roboty p. Kopystyńskiej z Potutor) Towarzystwo liturgicznego handlu „Riznyca“ w Samborze (paramenty, brązy, świeczniki, szaty liturgiczne i t. p.) fabryka sukna Lankosza & Zajączka w Kętach, pracownia brązownicza J. A. Jurkiewiczów w Samborze (brazy, świeczniki, wyroby galanteryjne) młyn amerykański w Czukwi, różne mączne towary, zarząd dóbr w Rajtarowicach (sukna, koce ubrania myśliwskie, buty do polowania) zakład koszykarski hr. Komorowskiego w Siekierowicach Staraniem gorliwem hr. Felicyi Skarbkowej z S. Wiszni urządzony osobny pawilonik wyrobów koszykarskich, gospodarskich, tkackich i guzikarskich z okolic Rudek wypadł bardzo gustownie i poważnie. Liwiński ze Stanisławowa wystawił powozy, Fröhlich z N. Sącza pługi S. Plerie z Turki młynki, Gettler z Krakowa żarna korbowe.

Z miejscowych samborskich producentów wzieli udział jeszcze: wędlinarnia Włodarczyka, introligatornia Leopolda Michny, fabryka maszyn i narzędzi Kostrzewskiego (ławki ogrodowe, pompy, sikawki, pługi) pracownia obówia Ł. Bąka i Józefa Segeta, blacharnia Józefa Domosławskiego; bardzo ładnie przedstawiają się wyroby krawaciarni i guzikarni Tow. „Pomocy przemysłowej“ brzeżańskiej (pod kierunkiem niezmordowanej p. Borzykowskiej) wyroby bibułkowe i kartonowe fabryki „Noris“ Bałdowskiego z Krakowa, wyroby żelazne fabryki Goreckiego z Krakowa (łóżka siatki i galanterya żelazna). Kupiec Wiesenberg z Sambora dał przykład godny naśladowania i wystawił kolekcyę towarów krajowych utrzymywanych u siebie na składzie, papiery listowe Niemojowskiego. ołówki Majewskiego, pióra zeszyty, tutki, farby karty widokowe itp. Bardzo ciekawą kolekcyą starych polskich fajansów z Siedlisk, Potylicza, Glińska, porcelany z Korca i Baranówki wystawił amator i właściciel bardzo pięknych zbiorów muzealnych p. Wierczak z Sambora.

Wystawa potrwa do pierwszych dni kwietnia, w tych dniach przyjeżdża do Sambora wycieczka techników ze Lwowa, za przykładem ich powinny pójść inne koła mieszkańców okolicznych miast i stolicy, bo wystawa warta zwiedzenia.

Program i Regulamin jarmarku wyrobów krajowych na placu powystawowym we Lwowie

projektowanego w r. 1904 przez Towarzystwo „Oszczędności Kobiet“.

Na cele Jarmarku, który trwać będzie od 15. czerwca do 15. lipca zajętym zostanie wielki pawilon sztuki inne pawilony boczne i teren parku powystawowego stosownie do zezwolenia uzyskanego od Rady król. stoł. m. Lwowa

Celem jarmarku ma być raz do roku zgromadzenie w stosownej porze artykułów wytwórczości krajowej w systematyczną barwną całość dla ułatwienia ich szerszego zbytu i dla lepszego uświadomienia szerokich warstw ludności miasta i kraju o wartości handlowej i użytkowej krajowych towarów, a wreszcie rozbudzanie większego zainteresowania ogółu dla spraw naszego przemysłu i handlu i informowania szerokich warstw społeczeństwa o każdorocznym stanie naszego przemysłu.

W jarmarkach winny wziąć udział przedewszystkiem działy produkcyi codziennego powszechnego użytku tak z działu spożywczego jak i użytko-

wego ze ścisłem i bezwarunkowem wykluczeniem towarów pochodzenia zagranicznego.

Wyjątek stanowią wyroby przemysłu polskiego z innych dzielnic Polski i wyroby przemysłowców naszych osiadłych za granicą.

Z zasady zastępstwo handlowe przedmiotów i towarów zgłoszonych i nadesłanych na Jarmark, dalej urządzanie kolekcyi towaru, dozór nad niemi i t. p. należy do każdego producenta chcącego wziąć udział w Jarmarku.

Prezydyum Jarmarku pozostawia się do osądzenia i do decyzyi czy i w jakiej formie od powyższej zasady mogą być dopuszczone wyjątki — z powodów na uwzględnienie zasługujących.

Celem uniknięcia zarzutu, że instytucya Jarmarku wyrobów krajowych jest szkodliwą dla interesów sfer kupieckich uważa się nietylko za dopuszczalne, ale za bardzo pożądane, aby zastępstwo handlowe zgłoszonych na Jarmark towarów i urządzanie szczegółowych ich kolekcyi, pawilonów i t. p. spoczywało w rękach kupców i to przedewszystkiem lwowskich.

Kupiec, który chce urządzić wystawę szczególną pewnego towaru — musi się wykazać zezwoleniem odnośnego producenta, o ile ta specyalna ekspozycya ma być wystawioną pod firmą producenta.

Towar zgłoszony i nadesłany na Jarmark ma być towarem dobrej jakości, a ceny tegoż nie mogą być wyższe od zwykłych cen targowych tego towaru (en detail) w mieście Lwowie.

O obydwu powyższych warunkach decyduje Komitet Jarmarku.

Oprócz sprzedaży i wystawy towarów i okazów przemysłu krajowego wchodzić będą w zakres urządzenia Jarmarku zastosowane do okoliczności atrakcyjne zabawy, gry i pouczające rozrywki jak koncerty, odczyty, zabawy ludowe, panoramy i festyny.

Każdy wystawca, czy producent czy kupiec opłaca za prawowzięcie udziału z towarem swoim w Jarmarku do Kasy Komitetu.

Opłaty za miejsce

1. Za miejsce w pawilonach zakrytych i zamkniętych:

za 1 m² — 4	. .	od 1 m² 5 K.
„ 5 „ — 10	. .	„ „ „ 4 „
„ 11 „ i wyżej	. .	„ „ „ 3 „

(W cenie tej liczy się dostarczenie prostych stołów bez pokrycia w rozmiarach odpowiadających zamówionej i zapłaconej powierzchni). 2. Za miejsce pod gołem niebem pod stragany, namioty, prowizoryczne pawilony lub inne odrębne urządzenia, tudzież za miejsce pod towar na ziemi rozłożony.

za 1 m² — 4 od	.	od 1 m² 3 K
„ 5 „ — 10 „	.	„ „ „ 2 „
„ 11 „ i wyżej	.	„ „ „ 1 „ 50 h.

ad 1 i 2. Asekuracya wystawionych przedmiotów od ognia nie jest w tej cenie liczona i uskutecznia się ją na żądanie wystawcy i na tegoż koszt — za zwrotem rzeczywiście poniesionej opłaty.

Prowizya od sprzedanego towaru.

1/. Prowizya od sprzedanego na Jarmarku przez wystawcę osobiście lub przez zastępcę, albo przez organa Komitetu towaru en gros i en detail w wysokości 10% dziesięć od sta od ceny towaru brutto.

2/. Prowizya ta płatną jest bez względu czy sprzedany towar znajdował się na wystawie i został tamże wydany kupującemu, czy też przyjął nań wystawca zamówienie zadatkowane.

3/. Dla obliczenia i skontrolowania tej prowizyi winien każdy wystawca przedłożyć Komitetowi Jarmarku po wprowadzeniu towaru dokładny spis swych towarów i prowadzić przez cały czas pod kontrolą Komitetu wykaz sprzedaży i wykaz cen brutto.

Prowizya jest płatną codziennie przed zamknięciem Jarmarku.

W razie nieuiszczenia prowizyi lub niepoddania się kontroli, odnośny wystawca ulega wykluczeniu z Jarmarku.

c) Za wszelką inną pomoc dla wystawcy dostarczoną, za materyały, za dekoracyę i t. p. płaci wystawca podług osobnej z Komitetem zawartej umowy.

Wstęp do pawilonów zostających pod zarządem Komitetu Jarmarku kosztuje w powszechny dzień i w niedzielę i święta 10 h. od osoby.

Karty abonamentowe dla 1 osoby na cały czas Jarmarku 1 K.

Komitet Jarmarku ma prawo ustanawiać nadto osobne opłaty wstępu na koncerty, festyny i inne szczególne urządzenia zabaw i rozrywek.

Ewentualny czysty dochod przeznacza się na rzecz akcyi obrony i poparcia przemysłu krajowego, a w szczególności na rzecz istniejących Towarzystw „Pomocy Przemysłowej“.

Rozdział subwencyi należy do Komitetu Jarmarku.

Sekcya techniczna przy Lwowskim Komitecie Wystawy metalowej. Obrazem pracy konkretnej na polu ochrony naszego przemysłu ma być zapowiedziana pod koniec sierpnia b. r. pierwsza krajowa Wystawa wyrobów metalowych wKrakowie. Wschodnia część kraju, jakkolwiek z powodu odległości od miejsca Wystawy w nierównie gorszem znajduje się położeniu niż Galicya zachodnia, nie chce pozostać w tyle za drugimi. Pragniemy Wystawę tę wyzyskać obficie dla dobra i rozwoju naszego miejscowego przemysłu. Środków ku temu wielka nastręcza się ilość — pod jednym jednakże warunkiem. Wszyscy przemysłowcy metalowi wschodniej części kraju muszą się zorganizować i połączyć w kierunku dobrego wykonania swych wyrobów wogóle, a okazów wystawowych w szczególności.

Sekcya techniczna przy Lwowskim Komitecie Wystawy metalowej, złożona z zawodowych techników i ludzi artystycznie wyrobionych podjęła się bezinteresownie pośrednictwa pomiędzy przemysłowcami wschodniej części kraju, a Komitetem Wystawy. Osobne siły techniczno-rysownicze pod okiem ludzi fachowych sporządzają każdemu wystawcy na żądanie rysunki i plany i udzielają potrzebnych wskazówek. Pozatem Sekcya techniczna bada taryfy przewozowe i stara się o obniżenie frachtu kolejowego zarówno, jak kosztów, spedycyjnych; dobiera miejsce, stosowne do rodzaju okazów wystawowych na placu Wystawy. Nie można dość zachęcać przemysłowców metalowych wschodniej części kraju do współzawodnictwa na terenie krakowskiej Wystawy i można wyrazić nadzieję, że Wystawę metalową w Krakowie obficie wyzyskać będą umieli dla dobra i rozwoju przemysłu.

Zarząd towarzystwa „Pomocy przemysłowej“ w Cieszanowie, wydał następującą odezwę:

Polityka handlowa państw wytworzyła takie warunki ekonomiczne, że kraj o czysto rolniczym charakterze, chociużby nawet bogato z natury uposażony jak nasz, musi się doczekać zupełnej ruiny materyalnej, jeżeli nie dotrzyma kroku innym, uprzemysłowionym już krajom. A dlaczego? Prócz chleba, który kraj nasz czem raz mniej produkuje, ludność cała potrzebuje codziennie niezliczoną ilość, najrozmaitszych artykułów, a ponieważ te artykuły są konieczne i niezbędne do codziennego naszego życia, my zaś ich w kraju nie mamy, musimy artykuły te sprowadzać z innych krajow i płacić za nie tyle, ile od nas zażądają. Tym sposobem miliony rok rocznie wydajemy za granicę, naszego kraju, które do nas nigdy nie wracają, a my skutkiem tego o te miliony jesteśmy biedniejsi co roku. Roz-

chodzi się więc o to, by te miliony uwięzić w kraju, by to, co na życie wydać musimy, pozostało u nas, a nie szło do kieszeni naszych wrogów, którzy wydarłszy od nas ostatni grosz dają nam towar lichy, wyłącznie dla Galicyi wyrabiany, a tem samem drogi. Społeczeństwo nasze zrozumiało niebezpieczeństwo nam w tym względzie grożące, a oddając się już od kilku dziesiątek lat sumiennej pracy organicznej, rzuciło w ostatnich czasach hasło uprzemysłowienia kraju. I nic bardziej na czasie, jak właśnie wytężona praca wszystkich w tym kierunku. Cały kraj nasz zaroił się w krótkim czasie od współpracowników na tej niwie społecznej, wszystko co szlachetne, wszyscy, którym dobro ludności naszego biednego kraju, bez względu na narodowość i religię na sercu leży, garną się pod sztandar, na którym jaśnieje hasło: »ekonomiczne odrodzenie kraju«. Hołdując temu hasłu, obywatele miasta Cieszanowa zawiązali Towarzystwo »Pomocy przemysłowej«, a odnośne statuta zatwierdziło już Wysokie c. k. Namiestnictwo we Lwowie reskryptem z dnia 24. stycznia 1904. r. L. 9038. Wybrany na Walnem Zgromadzeniu członków w dniu 6. marca 1904. roku Zarząd, — rozpoczyna w Imię Boże to dzieło zbożne, a świadom trudów i zadania zwraca się do całej ludności powiatu Cieszanowskiego z prośbą o poparcie go w jego usiłowaniach i pracy. Niech każdy bez względu na swoje przekonanie narodowe i religijne przystępuje do tego towarzystwa, niech każdy pomny swych obowiązków obywatelskich, kupuje tylko wyroby krajowe, a da Bóg, jeżeli nie my, to dzieci nasze zbierać będą obfite plony naszej wspólnej pracy. Nie zapominajmy, że chwila obecna stanowi w rozwoju ekonomicznym naszego kraju epokę najwyższej doniosłości, że nie wyzyskanie tej chwili, może przyprowadzić nasz biedny kraj do kresu nędzy, z której nic nas już nie uratuje.

Ruchliwy ten Zarząd nadto uchwalił:

1) wezwać wszystkich kupców zamieszkałych w Cieszanowie i w innych miejscowościach należących do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Cieszanowie, by w sklepach swoich utrzymywali na składzie jedynie tylko i wyłącznie wyroby przemysłu krajowego,

2) przekonywać się przez częste zwiedzanie sklepów o ile kupcy wezwaniu temu zadość czynią.

3) tych kupców, którzyby wyrobów przemysłu krajowego na składzie u siebie nie utrzymywali, lub którzyby w jakikolwiek bądź sposób zamierzali uchylić się od uprawnienia Zarządu kontrolowania sklepów, bojkotować, ogłaszając ich firmy plakatami i w dziennikach.

W razie oporności kupców Zarząd Towarzystwa »Pomocy przemysłowej« w Cieszanowie, chwyci się wszelkich ustawami dozwolonych środków, dążących do rozpowszechniania wyrobów przemysłu krajowego w tym powiecie.

W sprawie Skorowidza przemysłowo-handlowego biura reklamy wyrobów krajowych. Instruktor stowarzyszeń przemysłowych z ramienia c. k. Ministerstwa handlu dla okręgu krakowskiej Izby handlowej i przemysłowej wysłał do Przełożeństw stowarzyszeń przemysłowych odezwę, w której zwraca uwagę na potrzebę takiego wydawnictwa i na korzyści, jakie ono naszemu przemysłowi oddać może. Skorowidz, jak wiadomo wyjdzie w 30.000 tysiącach egzemplarzy. Jest to nakład który pochłonąć musi znaczne koszta, samo bowiem zebranie i uporządkowanie materyałów wymaga dłuższego czasu i żmudnej pracy. Biuro reklamy podjęło się tego wydawnictwa w poczuciu potrzeby zaznajomienie i zainteresowania jak najszerszych kół społeczeństwa z tem, co się u nas w kraju wyrabia, tudzież w których sklepach można nabyć wyroby krajowe. Biuro reklamy nie jest przedsiębiorstwem, obliczającem pracę swą na zyski i rozporządza bardzo skromnymi środkami. Nie może też łożyć na wydanie Skorowidza, a do pokrycia kosztów wydawnictwa muszą przyczynić się wszyscy ci, którym dobro przemysłu rodzimego nie jest obojętne, a przedewszystkiem przemysłowcy i kupcy, bo oni najbliższe korzyści odnieść z wydawnictwa mogą. Jestto z tego względu konieczne, że Skorowidz, który stanowić będzie pokaźną książkę będzie musiał być rozdawany w znacznej części za darmo albo po cenie kilkunastu centów pozbywany. Tymczasem zdarza się, że niektórzy przemysłowcy, a szczególnie kupcy nie dość jasno rozumieją cel i intencyę wydawnictwa i traktują je jako rodzaj przedsiębiorstwa, co utrudnia pracę wydawnictwa a nawet przysparza kosztów. Może ta notatka posłuży do wyjaśnienia rzeczy, do zrozumienia, że skorowidz ma być wyrazem z solidaryzowania się wszystkich warstw, a przedewszystkiem wszystkich na polu przemysłowem i handlowem pracujących pod sztandarem idei uprzemysłowienia kraju.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:
Jan Kaźmierz Zieliński.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Numer 10. **Lwów dnia 5. kwietnia 1904.** **Rok III.**

Biuro Redakcyi i Administ.
ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—
Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K.
1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K.
1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ przyjmują: we **Lwowie:** Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmana; we **Wiedniu:** Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Ohulawski VI Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25 każdego miesiąca.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania

poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.

Uskutecznia księgi i druki podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczątki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny zniżone! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

Dnia 18 listopada 1902 roku otwartą została we Lwowie, gmach hr. Skarbka (dawna sala sejm.)

Pierwsza w kraju

fabryka wyrobów z papieru

S. W. Niemojowskiego

Fabryka urządzona podług wzorów największych fabryk zagranicznych, wyrabia:

Koperty, papiery listowe, koronki do kredensów i t. d. — Dotychczasowy dział tutek i bibułek cygaretowych został znacznie rozszerzony.

Zwracam się z prośbą do Urzędów, Instytucyi publicznych, Stowarzyszeń, oraz do wszystkich którym rozwój przemysłu krajowego leży na sercu, by raczyli poprzeć moje przedsiębiorstwo przekonawszy się poprzednio, że wyroby moje tak do ceny, jak i jakości nie ustępują zagranicznym.

Wyroby moje znajdują się na składzie w sklepie przy **placu Maryackim l. 8.** i mam nadzieję, że niezadługo znajdować się będą we wszystkich sklepach papierowych lwowskich, krakowskich i prowincyonalnych. Cenniki i wzory wysyłam odwrotnie. **S. W. Niemojowski.**

Jako dobrą i pewną lokację

poleca:

4% listy hipoteczne
4½% listy hipoteczne
5% listy hipoteczne premiowane
4% listy Tow. kredyt. ziemskiego
4½% listy Banku krajowego
4% listy Banku krajowego
5% obligacje komunalne Banku krajowego
4% pożyczkę krajową
4% galicyjskie obligacje propinacyjne i wszelkie renty państwowe.

nadto poleca: **Akcje galic. Towarzystwa elektrycznego. Papiery te sprzedaje i kupuje po najdokładniejszym kursie dziennym,**

wszelkie kupony, wylosowane papiery wartościowe

wypłaca

bez potrącenia prowizyi lub kosztów

KANTOR WYMIANY c. k. uprzyw. gal. akc. BANKU HIPOTECZNEGO.

C. k. uprzyw. galicyjski akcyjny

Bank Hipoteczny

Oddział depozytowy

przyjmuje wkładki i wypłaca zaliczki na rachunek bieżący, przyjmuje do przechowania papiery wartościowe i udziela na takowe zaliczki.

Nadto zaprowadzono na wzór instytucyi zagranicznych tak zwane:

Depozyty schowkowe (**Safe Deposit**). Za opłatą 50 do 70 koron rocznie, depozytarjusz otrzymuje w stalowej kasie pancernej schowek do wyłącznego użytku i pod własnym kluczem, gdzie bezpiecznie a dyskretnie przechowywać można swoje mienie lub ważne dokumenty. — W tym kierunku poczynił Bank hipoteczny jak najdalej idące zarządzenia. — Przepisy odnoszące się do tego rodzaju depozytów, otrzymać można bezpłatnie w oddziale depozytowym.

Chylewski, Hruby i Sp.

przedtem

Władysław Niemeksza

BIURO

TECHNICZNE I ZAKŁAD INSTALACYJNY

42 **we Lwowie, ul. Kopernika l. 15A.**

Projektujemy i wykonujemy:

OGRZEWANIA CENTRALNE WENTYLACYE

WODOCIĄGI I KANALIZACYĘ RUROWĄ

ŁAŹNIE, ŁAZIENKI

Wiercenie studzien i ustawianie pomp

Pralnie i susznie mechaniczne

Urządzenia gazowe wszelkich systemów

OŚWIETLENIE

Pałaców, Willi, Hoteli i całych miejscowości gazem powietrznym

patent. naftowem światłem żarowem

„Z N I C Z“

(w miejscowości nie posiadających gazowni).

ZASTĘPSTWA:

PIERWSZEJ CZESKO-MORAWSKIEJ FABRYKI MASZYN W PRADZE.

ZAKŁADÓW ELEKTRYCZNYCH FRANCISZKA KRIZIKA W PRADZE.

i wielu innych specyalnych fabryk.

Przyjmujemy zamówienia na:

WSZELKIE KONSTRUKCYE ŻELAZNE

MASZYNY, KOTŁY PAROWE TURBINY

WSZELKIE URZĄDZENIA MASZYNOWE

CUKROWNIE

CHŁODNIE MECHANICZNE

FABRYKI LODU

CENTRALE ELEKTRYCZNE

GORZELNIE

FABRYKI DROŻDŻY

BROWARY TARTAKI

MŁYNY ZWYKŁE I AUTOMATYCZNE, CEGIELNIE

LOKOMOBILE I MOTORY

gazowe, benzynowe, spirytusowe, ropne (szwedzkie i amerykańskie etc).

TELEFON Nr. 534.

Adres telegraficzny: CHYLEWSKI LWÓW.

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI 837011.

BIURO TECHNICZNE

F. LORD, Kraków

ul. Floryańska 55.

Telefon Nr. 230.

Skład maszyn, narzędzi i artykułów technicznych dla wszelkich gałęzi przemysłu.

Zastępstwo Austryackich Zakładów Schukertowskich w Wiedniu.

Instalacya elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, plany, kosztorysy i projekty gratis.

Dostarcza: Maszyny parowe, kotły, motory gazowe i naftowe. Kamienie francuskie i krajowe. Walce porcelanowe i stalowe Pompy i sikawki. Węże gumowe i parciane.

Skład i wyłączna sprzedaż oryginalnych rosyjskich olei smarowych firmy S. M. Schibaef & Co. Oliwę maszynową. Tłuszcz Towota. Zastępstwo firmy F. Reddaway & Co. Ltd. dla pasów oryginalnych „Reddaway“ Pasy skórzane, parciane i gumowe. Paski do szycia i krupony Płyty i liny gumowe i asbestowe. Przybory do maszyn (armatury) wszelkiego rodzaju. Liny parciane i druciane. Płótna i papier szmirglowy. Maźnice i oliwiarki wszelkiego rodzaju. Pokrowce nieprzemakalne. Wszelkie armatury dla urządzeń wodociągowych, łazienek i klozetów. Dzwonki elektryczne i przybory do tychże. Papier szybrowy.

43

Musiałowicz i Janik

we Lwowie ul. 3-go Maja 2.

Skład win i herbat

Pokoje do śniadań

Gorąca kuchnia

Kawior, Porter

Znakomite śledzie pocztowe

-- Marynaty i inne łakocie --

Gabinety dla zebrań z osobnem wejściem.

TELEFONU Nr. 369. 27

Giovanni Zuliani i Syn

pierwsza krajowa

FABRYKA WYROBÓW CEMENTOWYCH

Lwów, ul. św. Piotra 21. — Telefon nr. 658.

FILJE: **Stanisławów** — ul. Zarwańska 18. **Kraków** — Zwierzyniec 14. **Czerniowce** — Bahnhofstrasse 28.

posadzki weneckie terrazzo granito — płytki maszynowe z cementu deseniowane do posadzek — betonowe kanały — rury wodociągowe — sklepienia łukowe — rezerwoary i muszle — schody — balkony — żłoby — grobowce — ozdoby budowlane i wszelkie tym podobne wyroby z cementu. Kosztorysy, cenniki i wzory na żądanie bezpłatnie. Łaskawe zamówienia miejscowe i z prowincyi uskuteczniamy najstaranniej, wzorowo i trwale po cenach umiarkowanych.

Cegielnia parowa i fabryka wyrobów glinianych

„K A R O L“

w Polance-Karol

(Przystanek kolei, koło Krosna).

poleca swoje wyroby:

Rurki drenarskie, dachówkę czerwoną i czarną, cegłę formową etc. w wielkich ilościach i doborowej jakości.

CORRESPONDANCE ALLIANCE INTERNATIONALE DE KOSMOS

Międzynarodowe Towarzystwo wzajemnej Korespondencyi

Amsterdam (Holandya)

skrzynka do listów 485.

Sankcyonowane dekretem królewskim z dnia 19. czerwca 1899 i z dnia 4. czerwca 1902.

Towarzystwo to umożliwia swoim Członkom (paniom i panom) wzajemną korespondencyę we wszystkich krajach kuli ziemskiej—w celu rozrywki, ćwiczenia się w językach różnych, wszelkich informacyi, w celach literackich i artystycznych, ect. W razie podróży, członkowie gotowi są do wszelkich wyjaśnień i ułatwień.

Wkładka roczna tylko 6 K.

Statuty i prospekty Towarzystwa otrzymać można na żądanie od sekretarza (Amsterdam, Box. 485).

Korespondencye w języku francuskim, niemieckim i angielskim.

Rok założenia 1782.

Ces. król. uprzyw.

rafinerya spirytusu fabryka najprzedniejszych likierów, prawdziwych polskich wódek, rosolisów i rumów

J. A. Baczewski

we Lwowie

c. k. nadworny dostawca

poleca

słynne z dobroci prawdziwe polskie żytnie wódki, likiery i rozolisy.

Spirytus na nalewki

pierwszej próby najlepszej jakości.

„Esprit de vin Marque d'or"

Wysyłka w 5 kg. skrzynkach ewentualnie blaszankach pocztą.

Cenniki na żądanie opłatnie.

Handel założony w roku 1789.

Fryderyk Schubuth i Sp.

Lwów, Rynek liczba 45.

poleca:

HERBATY

czarne aromatyczne silnie naciągające

Congo Nr. 0	½ kg. K.	3·20
„ „ 1	„ „ „	3·80
Souchong Nr. 2	„ „ „	4·60
Majowa znakomita	„ „ „	6·—
Kaiser cesarska	„ „ „	8·—

Najlepsze okruchy herbat ½ kg. K. 3·—, 3·60 i 4·60

KAWY

znakomite w smaku aromatyczne

Gwatemala Nr. 5	½ kg. K.	1·50
Ceylon dobra Nr. 4	„ „ „	2·—
„ gruba „ 3	„ „ „	2·08
„ przednia Nr. 2	„ „ „	2·16
„ najprzedniejsza Nr. 1	„ „ „	2·24
„ perłowa	„ „ „	2·16
Złota Jawa	„ „ „	2·16
Mocca arabska	„ „ „	2·16

Jedyna w kraju

Fabryka świec i blichownia wosku.

Świece kościelne woskowe i stearynowe.
Główny skład kwiatów kościelnych.

- - Cenniki szczegółowe na żądanie. - -

WYROBY TKACKIE

z najlepszego przędziwa jak najstaranniej wykonane jakoto:

Płótna białe zwykłej i prześcieradłowej szerokości

Dymy, Dreliszki, Ręczniki, Chusteczki do nosa, Ścierki, Obrusy, Serwety, Barchany, Flanele, Szewioty, Płócienka kolorowe na fartuszki, sukienki, bluzki i t. p.

poleca po cenach umiarkowanych

Tkalnia płócien i Skład wysełkowy

Michała Męsowicza

w Korczynie obok Krosna

Ktokolwiek zażąda otrzyma franko cennik i wszelkie możliwe próbki towarów.

Marka ochronna: **Kotwica.**

LINIMENT. CAPSICI COMP.

z Richtera Apteki w Pradze,

uznane powszechnie jako **najdoskonalsze bóle uśmierzające nacieranie,** jest w wszystkich aptekach po cenie 80 szel., Kr.1.40 i po 2 Kr. do nabycia.

Przy kupnie tego wszędzie ulubionego środka domowego należy przyjmować tylko oryginalne butelki w pudełkach z naszą marką ochronną **„kotwicą"** z apteki Richtera, wtenczas można być pewnym, że się otrzymało preparat prawdziwy.

Apteka Richtera pod „złotym lwem"
w Pradze, I. ulica Elżbiety 5

Od Administracyi

Pismo nasze wychodzi regularnie 5. 15. 25-go każdego miesiąca. Wysyłka uskutecznioną bywa również jak najregularniej

Upraszamy zatem usilnie wszystkich naszych PT. Odbiorców by **natychmiast** reklamowali w razie gdyby jeden z poszczególnych numerów **„Dobrobytu“** Ich nie doszedł.

Prosimy również o nadesłanie przedpłaty celem ustalenia nakładu.

